

autem verba etiam videntur a Concilio Tridentino referri ad corporis levamen, dum inquit: *Ægroti animam alleviat et confirmat, magnam in eo divinæ misericordiae fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus, et morbi incommoda et labores levius fert, etc.* Hic ergo effectus distinctus est a corporis sanitate; nam illa etiam non recuperata, saepe continet ut morbus ipse levior appareat, faciliusque toleretur, et in hoc effectu Concilium non ponit conditionem, quam in praecedente posuerat, unde significat magis absolutam esse ejus promissionem.

2. *Difficultas.* — In utroque vero nonnulla superest difficultas: in priori quidem, quia experimur saepe restituiri sanitatem his, qui postea in detrimentum animarum suarum illa usuri sunt; e converso vero saepe negari his, qui non solum recte et honeste victuri sunt, sed etiam magnos fructus spirituales producuntur, quantum moraliter conjectare licet. Deinde, vix potest intelligi illa conditio: aut enim intelligenda est secundum sufficientiam, aut secundum efficaciam, ut sic loquar. Prior modo vita expedit ad salutem animæ, quia de se confert, et sufficiens est ad proficiendum in spiritualibus bonis, et ita conditio semper implebitur, erique semper explenda promissio, et sanitas restituenda. Posteriori autem modo solum dicetur id expedire, quando Deus prævidet, talem hominem, si sanitatem recuperet corporis, majorem etiam animi perfectionem esse consecuturum; videtur autem hoc inconveniens, tum quia effectus sacramenti non debet esse pendens ex hujusmodi præscientia Dei, quæ est valde extrinseca ad merita et dispositiones hominum; tum etiam quia alias quoties prævideret Deus homini profuturam salutem ad bonum animæ, illam necessario conservaret ex vi sacramenti, et consequenter, si de aliquo semper id præsciret, ut fieri potest, talis homo semper viveret. Circa secundum vero punctum est difficultas, quia quæcumque remissio morbi est ex bonis inferioris ordinis, quæ possunt expedire animæ; ergo illius missio non potest esse absoluta. Unde etiam constat experientia, hoc corporis ac morbi levamen non semper conferri aut sentiri post hoc sacramentum susceptum; non est ergo certus et infallibilis effectus.

3. *Soti placitum.* — Propter priorem difficultatem Soto, d. 23, q. 4, art. 2, post 2 conclus., prædictam rejicit conditionem, putatque non semper restituiri sanitatem corporalem,

eliam tunc, quando bono animi expedit, tum propter objectiones factas; tum etiam quia hæc sanitas non est medium necessarium ad illum animi profectum; tum denique quia alias saepius esset opus miraculo; tanta enim solet esse morbi iniquitas, ut sine miraculo vinci non possit; effectus autem sacramenti non est per miraculum expectandus. Addit deinde, hunc effectum, quantum per hoc sacramentum confertur, esse absolutum et infallibile, quia ejus effectus immediatus non est sanitas ipsa in se, sed est auxilium aliquid ad sanitatem recuperandam, quod auxilium in certa quantitate et proportione datur, et sic est infallibile, non tamen semper sufficit ad sanitatem præstandam; sicut ars medici etiam juvat, non tamen semper sufficit, propter magnam morbi vim; fieri autem potest (inquit) ut ars et solertia peritissimi medici plus juvet, quam virtus sacramenti, et ideo licet infallibiliter juvet, non tamen infallibiliter restituit sanitatem. Sicut etiam effectus confirmationis dicitur esse fortis fidei confessio, et in hoc sacramento victoria tentationum potest dici effectus ejus; neuter autem est infallibilis, quia non immediate et in se datur, sed in auxilio, quod interdum non est efficax propter magnitudinem passionis, vel temptationis, etc. Reprehendit ergo Soto in hoc puncto communem doctrinam, quam præcipue Hugoni attribuit, et consequenter tacite reprehendit Concilium Florentinum, cuius mentionem facit, dicitque Concilium non dixisse hoc tanquam articulum fidei, sed alludendo ad doctrinam Hugonis. De Concilio vero Tridentino nihil dicit, nec mentionem ejus facit; in illo tamen adverti potest, quod licet in doctrina capitulorum idem dixerit de sanitate corporis, in definitionibus vero canonum solum definit, sacramentum hoc dare gratiam remittere peccata, et alleviare infirmum.

4. *Refutatur.* — Nihilominus temere locutus est Soto, ne quid gravius dicam; lev enim fundamento a recepta Theologorum sententia recedit; et, quod gravius est, contra expressam doctrinam Conciliorum loquitur. Et præterea id totum, quod affirmat, gratis et sine ullo testimonio affirmat, quod valde temperarium est in re supernaturali, quæ pendet ex divina promissione. Unde enim illi constituit, hoc sacramentum dare semper hoc genus auxiliū ad corporis curationem, cum etiam tale auxilium pertineat ad bona inferioris ordinis, quæ non semper animæ prorsunt? Sacraenta vero nihil conferre debent

infallibiliter, nisi quatenus ad bonum animæ prorsus possunt, cum propter hunc finem primario instituta sint. Deinde indigne videatur sentire de sacramento, non plus illi tribuens, quam medicinæ, seu arti medici. Tandem exempla, quæ afferit, ponunt similia; nam fortis fidei confessio, vel constans resistentia temptationis est opus humanum pendens ex hominis libertate, quam gratia non tollit; et ideo fieri potest, ut talis effectus non sequatur virtute sacramenti, etiamsi magnum auxilium ad illum præbeat. At vero sanitas corporis naturali modo fit, id est, non libero, et ideo, quod effectus non sequatur, tribui non potest nisi imperfectioni virtutis, quæ morbi acerbitatē superare non potest; hoc autem indignum est ut de sacramento dicatur; alioqui cum virtus, quam confert, limitata sit ad certum gradum, nunquam vincere poterit graviorem morbum, etiamsi maxime expedit; quod absurdum est.

5. *Vera doctrina et solutio objectionis Soti.* — Persistendum est ergo in communi et sana doctrina proposita. Et ad objectionem Soti facilime respondetur, licet salus corporis non sit simpliciter necessaria ad animæ profectum, interdum vero esse utilem, et hoc sanitatis esse ut per sacramentum conferatur; eo vel maxime, quod vita est simpliciter necessaria ad meritum; et ideo nihil mirum, quod virtute sacramenti conservetur contra vim morbi acerbissimi. Quod vero hoc sit aliquo modo miraculosum, id est, supernaturale, et præter omnem spem in causis naturalibus nimiam, nullum est inconveniens, sed omnino verum, imo hic est unus ex finibus hujus sacramenti; quia vero hoc opus jam non est omnino præter leges a Deo statutas, sed juxta eas, quæ in talis sacramenti institutione includuntur intrinsece, ideo talis effectus jam non censemur miraculosus, sicut nec transubstantiationis panis, et similes, sicut ipse Soto paulo ante responderat. Neque etiam obstat, quod aliqui post receptionem hoc sacramentum sanitatem recuperent, qui male postea illa utuntur, tum quia non constat illos recuperasse sanitatem virtute hujus sacramenti; neque enim omnes, qui unguntur, habent desperatam salutem virtute naturali, neque e converso omnes, qui sanantur post unctionem, per sacramentum sanantur; tum etiam quia fieri potest ut sanitas illa pro tunc spiritualem fructum secum attulerit, quem postea supervenientibus aliis occasionibus homo amittat; neque enim necesse est ut salus ani-

mæ, ad quam Concilium Tridentinum dixit sacramentum hoc esse profuturum, futura sit permanens ac in re ipsa perpetuo duratura; sed satis est, quod ex illo effectu sacramenti quoad salutem corporis, juvandus sit homo ad salutem et bonum animæ, licet forte in eo non sit perseveraturus. Simili modo responderetur ad aliud membrum de justis, qui moriuntur non obstante unctione, quando amplius fortasse essent profecturi; nam imprimitur dicimus hoc esse incertum, et sine fundamento affirmari. Deinde addimus, fortasse alii rationibus id non expedire illis, quia postea mutarentur, et melius illis est statim evolare. Unde ad dilemma factum a nobis, unico verbo respondendum est, hanc rationem convenientiæ seu utilitatis corporalis sanitatis ad bonum animæ sumendam esse juxta ordinem divinæ sapientiæ et providentiæ. Necessarium quippe est illam conditionem intelligi secundum efficaciam, ut ratio probat, id est, ut cum effectu futura sit expediens sanitas corporis ad sanitatem animæ; hoc autem solus Deus ex se præscire potest, et ideo necesse est ut hoc pendeat ex præscientia, quæ licet sit extrinseca, non tamen impertinens ad hos effectus, cum sit eorum causa. Unde Concilium Coloniense anni 1536, p. 7, c. 49, soluū hanc conditionem posuit, *si Deo ita visum fuerit, quæ juxta dicta a nobis explicanda est.* Quantus ergo, et qualis esse debeat ille fructus qui speratur, Deus ipse novit. mensuram enim aliquam habet, ea vero est secundum ordinem a Deo ipso statutum ac præfinitum, nullo enim alio modo præscribi potest.

6. Ad alteram difficultatis partem dicendum est, aliud esse morbum corporis remitti in se, aliud vero ipsum ægrotum confortari et juvari, ut labores morbi levius ferat; illud prius non pertinet ad infallibilem effectum hujus sacramenti, ut ratio facta probat, sed sub corporis sanitatem continetur, quia eo modo, quo sacramentum hoc restituit sanitatem integrum, quando expedit, ita etiam restituit tantum ex parte, si illud et non amplius expediens fuerit. Neque Concilium in illis prioribus verbis de hac remissione morbi locutum est, sed de ferendis facilius morbi laboribus, quod secundo loco proposuimus; fitque non remittendo morbum, sed confortando infirmum per mentis hilaritatem ac fiduciam, ut Tridentinum aperte dixit. Unde quoad hunc effectum recte dicitur, esse ab solutum et infallibilem quoad auxilium, in

quo seu per quod datur, quia revera est spiritualis effectus; quoad tolerantiam vero seu levamen laborum, non esse infallibilem, ut in ultima confirmatione probatur, quia pendet ex libera cooperatione infirmi; ratione autem liberi usus semper potest impediri effectus sacramenti, qui ab illo pendet, quantumvis spiritualis sit.

7. Sacramentum et res sacramenti, et utrumque simul declarantur. — Tandem ex his constat, quomodo in hoc sacramento distinguiri possint illa tria, quae in ceteris sacramentis distingui solent, scilicet, sacramentum tantum, de quo jam satis constat, quid in praesenti sit; et res tantum, que est gratia sanctificans, et remissio peccatorum; et res ac sacramentum simul, quod difficile videtur inveniri in hoc sacramento; et ideo multi in illo explicando solliciti non sunt, nec putant inconveniens, si non inveniatur, quia illa partitio nec in generali ratione sacramenti intrinsece fundata est, nec alia necessaria ratione, aut auctoritate constat. Ut autem servetur proportio ad alia sacramenta (omissa opinione de ornatu, que improbabilis semper mihi visa est) aliqui censemus ipsam corporis sanitatem esse rem sacramenti, quatenus ab illo fit, et sacramentum aliquo modo, quia sanitatem animae significat. Nec putant inconveniens non esse infallibilem effectum, quia satis est, quod sacramentum ex se possit illum conferre, si expedit. Alii, ipsam mentis hilaritatem et confortationem, majoremque sustinentiam laborum, dicunt rem sacramenti, quatenus ab illo manat, esseque signum interioris animae sanitatis, et ut sic esse aliquo modo sacramentum. Et haec est D. Thomae sententia, et communior.

DISPUTATIO XLII.

DE SUBJECTO CUI DANDUM EST HOC SACRAMENTUM.

Post effectus hujus sacramenti sequitur dicendum de causis ejus; et quoniam de finali simul cum effectibus actum est, formalis autem hic nulla est alia preter formam sacramenti, quam supra declaratam reliquimus, solum superest, ut de materiali et efficiente dicamus. Materiale autem hic vocamus, non materiam ex qua sacramentum conficitur, haec enim jam est expedita; sed subjectum in quo sacramentum recipiendum est; illud enim per modum materiae in qua, seu

circa quam, ad totum sacramentum comparatur, et ab illo sacramentum in suo esse pendet, ideoque merito inter ejus causas computatur. De hac ergo causa considerabimus in praesenti disputatione, videbimusque prius de subiecto quasi totali et integro, et aliquo modo remoto, quod est ipsa persona; deinde de subiecto propinquiori, quod est pars talis suppositi.

SECTIO I.

Utrum solus homo baptizatus ratione utens possit hoc recipere sacramentum.

1. Solum hominem viatorem esse capacem hujus sacramenti. — *Corollarium.* — *Aliud corollarium.* — Ut a clarioribus incipiamus, certum est solum hominem viatorem, atque adeo in hac mortali vita degentem, esse capacem hujus sacramenti. Hoc constat ex principio generali de sacramentis in genere; sacramenta enim pro viatoribus instituta sunt, qui sunt capaces medicinæ, vel augmenti gratiæ, non pro aliis, qui jam sunt in termino. Hinc docent Theologi omnes, si infirmus jam sit mortuus, ungendum non esse cadaver ejus; jam enim non fiet sacramentum, nec illa unctio quidquam animæ proderit. Unde unctionis illa, de qua Dionysius Areopagita mentionem facit in fine lib. de Eccles. hierarch., quæ circa corpora fidelium defunctorum fieri solebat, ut ad sepulturam præparentur, sine dubio non erat hoc sacramentum, neque aliud, sed ceremonia aliqua pia, quæ a fidelibus tunc retinebatur, fortasse ad imitationem eorum, quæ in lege veteri fieri solebant, et quæ circa corpus Christi Domini in Evangelio facta esse legimus. Unde ulterius inferatur, quando dubium est, an fidelis vere sit moriulus, nec potest veritas omnino explorari, ac merito timetur, ne, dum exploratur veritas, moriatur, dari posse et debere hoc sacramentum sub conditione, aut verbis expressa, aut mente concepta, *si non est mortuus*. Generale enim omnibus sacramentis est, ut in casibus dubiis possint hoc modo ministrari; nam per adjunctam conditionem tollitur omnne periculum irrogandi injuriam sacramento; et ministrando sacramentum illo modo vitatur periculum privandi proximum magno subsidio, et remedio sue salutis, cuius fortasse adhuc capax est; ideoque in hac doctrina omnes Summistæ et Theologi convenient.

2. Hoc sacramentum tantum dari posse baptizato adulto. — Secundum est certum, hoc sacramentum tantum dari posse homini ba-

ptizato adultæque ætatis, ita ut rationis usum habeat, vel aliquando habuerit. Hæc etiam assertio communis est. Et prima pars clara est ex generali principio de baptismō, et sacramentis, ubi ostendimus baptismum esse januam sacramentorum, ejusque characterem comparari, ut potentiam passivam, ad receptionem sacramentorum omnium; quare indubitatum est hoc esse de substantia sacramenti, ideoque unctionem sub forma verborum factam a sacerdote, circa hominem non baptizatum in re ipsa, etiamsi sit baptizatus in voto, et catechumenus, fidelis ac justus, inanem, nullumque sacramentum esse, aut effectum ejus habere. Unde Concil. Trident., sess. 14, in principio de hoc sacramento, ait, esse consummativum poenitentiæ, et totius Christianæ vitæ; supponit ergo necessario Christianam vitam inchoatam; at hæc inchoabatur in baptismo, ut constat; ergo.

3. Infantes non esse capaces hujus sacramenti. — Atque ex ejusdem Concilii verbis protest altera conclusionis pars confirmari, in qua Theologi etiam, d. 23, convenient, dicentes, infantes non esse capaces hujus sacramenti. Uno excepto Majore, qui q. 2 oppositum sine fundamento asserit, contra Ecclesie consuetudinem et contra rationem, quia sicut isti infantes non sunt capaces poenitentiæ, ita neque hujus sacramenti, quod est consummativum poenitentiæ, ut dixit Concilium. Item, quia in illis nondum est Christiana vita inchoata, quia hæc vita, juxta Concilii mentem, in rationali actione consistit; subdit enim, quæ, scilicet vita, perpetua poenitentia esse debet. Tandem id patet ex fine hujus sacramenti supra posito, et ab ipso Concilio declarato; institutum enim est propter luctam et gravissimas tentationes articuli mortis, ad confirmandum infirmum hominem, et exhilarandum illum ac recreandum ejus animum molestiis ægritudinis oppressum, atque adeo ad superandam debilitatem ex peccato relictam, vel conferendam etiam remissionem actualium peccatorum, si necessaria sit; quorum omnium non est capax infans, quia nec tentari potest, nec resistere, etc.; non est ergo subjectum capax hujus sacramenti. Denique hoc sumi potest ex verbis Jacobi; dum enim ait: *Si in peccatis sit, dimittentur ei, aperte loquitur de actualibus peccatis; supponit ergo hominem ungenitum debere esse capacem actualis peccati.* Item dum ait: *Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, significat ipsummet*

disponentem hoc habere usum rationis, quando suscipit hoc sacramentum. — *Solvitur quæstio cum distinctione.* — Difficultas vero superest, an necesse sit hominem habere usum rationis, quando suscepturus est hoc sacramentum; aliqui enim Theologi hoc significant, inter quos videtur esse D. Thom., in 4. d. 23, q. 2, art. 2, q. 3; ait enim sacramentum hoc non esse dandum furiosis, aulamentibus, etiamsi in periculo mortis sint, neque distinctionem facit de amentibus perpetuis, et de aliis. Imo loquens de illis qui habent lucida intervalla, inquit, eis dari posse in eo statu, in quo ratione utuntur. Ratio etiam ejus hunc sensum indicare videtur, videlicet, quia hoc sacramentum confert summum effectum mediante motu et devotione suscientis, et ideo non potest dari illi, qui non est capax talis motus secundum præsentem statum, in quo tale sacramentum recipi. Confirmare hoc possumus, quia hoc sacra-